

Takım Kaptanı Takımı Nasıl Etkiler? Profesyonel Futbolda Teknik Direktör Perspektifinden Algı ve Deneyimler

How Does the Team Captain Affect the Team? Perceptions and Experiences from the Head Coach Perspective in Professional Football

Selman Orhan¹

¹ Aksaray Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Doktora Mezunu, Aksaray, TÜRKİYE / pskselman@gmail.com / 0000-0002-1225-5161

Özet: Spor ortamında takım kaptanı resmi sporcu lider konumundadır. Haliyle kaptan sporcu lider konumunda olduğu için kaptandan takım adına önemli roller oynaması beklenmektedir. Literatürde kaptanın liderlik rolleri detaylı şekilde araştırılmıştır. Fakat profesyonel futbol branşında teknik direktörlerin bakış açısından kaptanın takıma ve/veya takım başarısındaki etkisine ilişkin algı ve deneyimleri hakkında yeterli sayıda araştırmanın olmadığı gözlenmiştir. Bu bağlamda; Takım kaptanı takımı nasıl etkiler? Kaptanlığın takım üzerindeki etkisini belirleyen faktörler nelerdir? Bu amaç çerçevesinde yapılan çalışmada profesyonel erkek futbol branşında 10 erkek teknik direktör ile bireysel görüşme yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği uygulanmıştır. Analizler sonucunda; kaptanlığın takıma ve/veya takım başarısına ilişkin olarak olumlu ve/veya olumsuz etkisinin olduğu/olabildiği saptanmıştır. Ayrıca sadece takım kaptanı değil takımdaki diğer oyuncularında takım üzerinde etkiye sahip olabildiği belirlenmiştir. Kaptanın becerilere sahip olması ile kulüp yönetimi, teknik heyet ve futbolcuların profesyonelize ilişkili tutum ve davranışlarının belirleyiciliği ölçüsünde kaptanlığın takım üzerinde olumlu etkisinin olduğu saptanmıştır. Kulüp yönetimi, teknik heyet, futbolcular ve takım kaptanına ilişkin tutum ve davranışların profesyonelizmden uzaklaştığı ölçüde de kaptanlığın takım üzerinde olumsuz etkisinin olduğu/olabildiği belirlenmiştir. Sonuç olarak profesyonelize ilişkili bakış açısının kulüp yönetimi, teknik heyet, kaptan ve futbolcular tarafından önemle dikkate alınması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kaptanlık, takım kaptanı, sporcu lider, futbolda profesyonelizm, futbol takımı.

Abstract: Within the sports environment, the team captain assumes the role of the official leader among athletes. Given the leadership position held by the captain athlete, there are expectations for them to play crucial roles on behalf of the team. While the literature extensively explores the leadership roles of captains, there appears to be a limited number of studies investigating the perceptions and experiences of captains concerning their impact on the team and/or team success, particularly from the perspective of coaches in professional football. In this context; How does the team captain affect the team? What are the factors that determine the impact of captaincy on the team? In the research conducted within the framework of this purpose, individual interviews were held with 10 male coaches in the professional men's football branch. Phenomenological design, one of the qualitative research methods, was used in the research. Data was collected through a semi-structured interview form. Content analysis technique was applied to analyze the data. As a result of the analysis; It has been determined that captaincy has/may have a positive and/or negative impact on the team and/or team success. In addition, it has been determined that not only the team captain but also other players in the team can have an impact on the team. It has been determined that captaincy has a positive effect on the team to the extent that the skills of the captain and the attitudes and behaviors of the club management, technical staff and players regarding professionalism are decisive. It has been determined that the captaincy has/may have a negative impact on the team to the extent that the attitudes and behaviors of the club management, technical staff, players and team captain move away from professionalism. As a result, the perspective on professionalism should be taken into consideration by the club management, technical staff, captain and players.

Keywords: Captaincy, team captain, athlete leader, professionalism in football, football team.

Received: 23.01.2024 / Accepted: 08.03.2024 / Published: 30.04.2024

<https://doi.org/10.22282/tojras.1424753>

Citation: Orhan, S. (2024). Takım Kaptanı Takımı Nasıl Etkiler? Profesyonel Futbolda Teknik Direktör Perspektifinden Algı ve Deneyimler, The Online Journal of Recreation and Sports (TOJRAS), 13 (2), 115-125.

GİRİŞ

Günümüzde spor medyası dikkate alındığında görsel ve yazılı spor manşetlerinde sıklıkla etkili liderlerin öneminden bahsedilmektedir. Özellikle takım sporu branşlarında takıma liderlik eden bir antrenör veya takım kaptanı (resmi sporcu lider) lider olarak nitelendirilebilmektedir. Örneğin maç sonunda takımı temsilen kaptana sıklıkla sorular sorulmaktadır. Takım kaptanı da bir sporcudur. Fakat kaptan, normal bir sporcudan daha farklı bir konumdadır. Çünkü takım kaptanı, resmi sporcu lideridir.

Loughead ve ark., (2006, p. 144) tarafından sporcu liderliği “bir grup takım üyesini ortak bir hedefe ulaştırmak için etkileyen ve takım içinde resmi veya gayri resmi bir rol oynayan sporcu” olarak tanımlanmıştır (1). Haliyle bir takımda resmi (takım kaptanı) ve resmi olmayan sporcu liderleri bulunabilir. Kaptan ise bu grupta resmi görevi olan bir sporcudur (2). Newman ve ark., (2019)’na göre rol farklılaşma teorisi, bilimsel araştırmalar için sporcu liderliğinin daha iyi anlaşılmasında temel oluşturmuştur (3). Bu anlamda sporcu liderliği rollerine ilişkin olarak en son sınıflandırma şu şekildedir (4).

Görev lider: Görev liderin saha içinde sorumlulukları bulunmaktadır. Görev lider; takımın hedeflerine odaklanmasına ve taktiksel karar verme sürecine yardımcı

olur. Ayrıca görev lideri, takım arkadaşlarına oyun sırasında taktik tavsiyelerde bulunabilir.

Motivasyonel lider: Motivasyonel lider, sahadaki en büyük motivasyon kaynağı olup takım arkadaşlarını motive etmeye çalışır. Motivasyonel lider aynı zamanda cesareti kırılmış oyuncuların motivasyonunu toparlamasına da yardımcı olur. Bu lider takım olarak optimum performans gösterebilmek için sahadaki tüm duyguları doğru yöne yönlendirir.

Sosyal lider: Sosyal lider, saha dışında lider bir role sahiptir. Takımda iyi ilişkileri teşvik eder. Sosyal lider, örneğin soyunma odasında, seyahatlerde veya sosyal etkinliklerde iyi bir takım atmosferine önem verir. Ayrıca sosyal lider sahanın yanı sıra takım arkadaşları arasındaki çatışmaların çözümünde takım arkadaşlarına yardımcı olur.

Dış lider: Dış lider, takım ile takım dışındaki kişiler arasında bağlantıyı sağlar. Bu sporcu lideri takımın antrenöre, teknik direktöre ve kulüp yönetimine karşı temsilcisidir. Örneğin, medya veya sponsorlarla iletişimde dış lider ön planda olmaktadır. Ayrıca dış lider, kulüp yönetiminin sponsorluk, kulüp etkinlikleri veya farklı konularına ilişkin olarak talimatlarını takıma iletir (4). Haliyle takım kaptanının sportif performans kadar saha içi (maç ve antrenman) ve saha dışında da liderlik rolleri bulunmaktadır. Bu anlamda görev ve

motivasyonel liderlik saha içi, sosyal ve dış liderlik rolleri ise saha dışında sergilenmektedir (1,4).

Sporcu Liderliğinin Türkiye'deki Resmi Konumu: Ülkemizde (Türkiye), Türkiye Futbol Federasyonu (TFF)'nin 2023-2024 sezonu "Futbol Oyun Kuralları" kitabında takım kaptanları ile ilgili olarak şu ifadeler yer verilmiştir. "Tüm yetkililerin, özellikle teknik direktörler ve takım kaptanlarının, hakemlere ve verdikleri kararlara karşı saygı duyulması konusunda oyuna karşı açık sorumlulukları vardır (s. 11). Oyuncuların oyunun imajıyla ilgili büyük bir sorumluluğu vardır ve takım kaptanı, kurallara ve hakemlerin kararlarına saygı duyulmasını sağlamaya yardımcı olmak için önemli bir rol oynamalıdır (s. 18). Takım kaptanının özel bir statüsü ya da ayrıcalığı yoktur ancak takımın genel davranışlarından bir dereceye kadar sorumludur (s. 50)" (5). Ayrıca Fenerbahçe Teknik Direktörü İsmail Kartal, kendi takım kaptanından (Mesut Özil) beklentisini medya önünde "**Kaptanlık, bandı takıp sahaya çıkmak değildir!**" şeklinde ifade etmiştir (<https://www.youtube.com/watch?v=HvQj4KTuqgg>, Erişim tarihi:07.03.2024). Bu anlamda hem Futbol Oyun Kuralları (TFF) kitabı ve hem de literatür (1,2) dikkate alındığında kaptanların normal bir sporunun ötesinde ve takım üzerinde görev ve sorumlulukları olduğu söylenebilir. Haliyle teknik direktörlerin takım kaptanından bazı beklentileri olduğu gözlenmektedir. Bu çerçevede yapılan araştırma da teknik direktör perspektifinden takım kaptanı takımı nasıl etkiler? Kaptanlığın takım üzerindeki etkisini belirleyen faktörler nelerdir? soruları yapılan araştırma ile değerlendirilmiştir.

Literatürde sporcu liderlerinin teknik ekibin mesajlarını takıma iletmeye büyük rol oynadığı belirlenmiştir (6). Haliyle takım arkadaşlarıyla içten ilgilenme ve doğru örnek olma özelliklerinin sporcu liderlerin önemli bir sorumluluğu olduğu tespit edilmiştir (6-9). Takım kaptanlarının dış liderlik rolünde antrenör ekibi veya lig organizatörleri ile yapılan toplantılarda takımın haklarını koruma, takımı temsil etme, takım için gerekli veya istenen kaynakları, desteği ve tanınmayı sağlamaya çalışma, takım üyelerini dışarıdaki baskılardan koruma ve takımla ilgili dış bilgileri takımla paylaşma gibi davranışsal görevleri bulunmaktadır (10). Ayrıca Cotterill & Cheetham (2017)'in araştırmasında ise kaptanın örnek olma, problem çözme ve genç oyunculara mentörlük etme gibi davranışsal özelliklerinin olduğu belirlenmiştir (11). Literatür dikkate alındığında takım kaptanının hem saha hem de saha dışında sportif performansta dahil takım üzerinde önemli görev ve sorumluluklar üstlendiği görülmektedir.

Fakat takım kaptanının hem saha hem de saha dışında takım üzerinde etkili olabilmesinde bağlamsal faktörlerinde dikkate alınması gerekmektedir. Çünkü ülkemizde kulüp yöneticilerinin profesyonelizeye ilişkin tutum ve davranışlarının yeterli olmadığı (12), kulüp yöneticilerinin futbolcu transferleriyle ilgili olarak yanlış tercihler yaptığı belirlenmiştir (13). Bunun yanısıra Türkiye dışında futbolun endüstriyel dönüşümüne uyum sağlayan beş büyük lig (Premier Lig, La Liga, Bundesliga, Serie A ve Ligue 1) yeni futbol ekonomisinin gereklerine uygun olarak hareket etmekte ve bu sayede Avrupa futbol geliri pastasından %55'in üzerinde pay almaktadır. Trendyol Süper Lig (Turkey) ise gelir bakımından 2017/18 sezonu itibarıyla Avrupa'nın 7. büyük ligi konumundadır (14). Bu nedenle Türk kulüplerinin

ekonomik durumunun oldukça sorunlu olduğu belirlenmiştir (15). Ayrıca takımın kötü performansı karşısında teknik direktör değişikliklerinin Türkiye'deki kulüpler özelinde kullanılan bir kestirme yol olduğu belirlenmiştir (16). Haliyle kaptanın takıma etkisini daha iyi anlamak için belirtilen bağlamsal faktörlerin profesyonelizmin (17,18) rehberliğinde dikkate alınması önemlidir.

Literatürde takım kaptanı hakkında araştırmalar yapılmıştır. Fakat literatürde ki özellikle nitel araştırmaların hem Türkiye dışında hem de profesyonel hokey, basketbol, rugby ve kriket gibi branşlarda yapıldığı gözlenmiştir (2,11,19-21). Ayrıca Dünya'da ve Türkiye'de en fazla rağbet gören ve ekonomisi her geçen gün artan spor dalı futboldur (13). Bu çerçevede futbol branşında kaptanlık hakkında daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu söylenebilir (22). Hatta son yıllarda sporcu lideriyle ilgili olarak takım kaptanının takımdaki pozisyonu, rolü ve etkisi konusunda araştırmalar giderek artmaktadır (23). Çünkü takım kaptanı kilit bir role sahiptir (24). Bu önem dahilinde yapılan araştırma aracılığıyla profesyonel erkek futbol branşında, erkek teknik direktörlerin bakış açısından kaptanın takıma ve/veya takım başarısındaki etkisine ilişkin algı ve deneyimleri araştırılmıştır. Bir başka deyişle liderin (teknik direktör) bakış açısından resmi sporcu liderin (takım kaptanı) takım üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Bu bakımdan yapılan araştırmanın literatürdeki sporcu liderliğine ilişkin bilgi tabanını zenginleştirmede önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli: Bu araştırmada profesyonel futbol branşında, teknik direktörlerin kendi bakış açısından kaptanın takıma ve/veya takım başarısındaki etkisine ilişkin algı ve deneyimleri araştırılmıştır. Bu nedenle teknik direktörlerin kendi bakış açısından konuyu anlamının önemi nedeniyle yapılan araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenolojik (olgu bilim) araştırma deseni tercih edilmiştir. Fenomenolojik araştırmada araştırmacının odaklandığı temel nokta bir fenomen/olay/kavram ile ilgili (teknik direktörlerin bakış açısından kaptanın takıma ve/veya takım başarısına etkisine ilişkin algı ve deneyimleri) araştırmaya katılan bütün bireylerin (teknik direktörler) ortak deneyimlerinin ne ifade ettiğidir (25). Bu çerçevede yapılan fenomenolojik araştırmanın temel amacı, bir fenomen ile ilgili kişisel tecrübeleri evrensel bir esasın/gerçeğin tanımlanmasına indirgenmesidir (26). Fenomenolojik araştırmalar yorumlayıcı (hermenötik) fenomenolojik araştırma ve tanımlayıcı (soyut, ruhsal, deneysel, önyargısız) fenomenolojik araştırma olmak üzere iki çeşittir. Bu araştırmada tanımlayıcı fenomenoloji uygulanmıştır. Tanımlayıcı fenomenolojide araştırmacı yorumlamaya daha az odaklanırken esas itibarıyla bireylerin deneyimlerinin tarif ve tanımlanması üzerine vakit harcamaktadır (27-29). Çalışma Helsinki Deklerasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır. Etik kurul onay belgesi alınmıştır. **Araştırmanın Amacı:** Profesyonel erkek futbol branşında, erkek teknik direktörlerin bakış açısından kaptanın takıma ve/veya takım başarısındaki etkisine ilişkin algı ve deneyimlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Grubu: Fenomenolojik araştırmalarda araştırmanın odaklandığı fenomeni ya da araştırılan

gerçekliği yaşayan, fenomen ile ilgili deneyimi olan, bu fenomeni dışı yansıtabilecek bireylerden ya da gruplardan bilgi toplanmaktadır (28). Bu nedenle katılımcılar amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir (25). Ayrıca katılımcı sayısının 5 ile 25 kişiye kadar olabileceği belirtilmiştir (27,28,30). Araştırma grubu sayısının belirlenmesinde araştırmanın odağı, veri miktarı ve katılımcılara ulaşılabilirlik gibi kriterler dikkate alınmıştır (25).

Araştırmanın katılımcıları, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) 2020-2021 sezonun da Elazığ ve Diyarbakır illerindeki (Türkiye) teknik direktörlerden oluşmaktadır. Araştırmaya bu illerdeki 2. ve 3. lig takımlarında aktif görevde olan 10 erkek teknik direktör gönüllülük esasına göre katılmıştır. Bu amaçla araştırmada katılım onay formu kullanılmıştır. Her bir katılımcıyla yüz yüze bir kez görüşme yapılmıştır. Veriler görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Görüşmeler katılımcıların izniyle ses kaydına alınmıştır. Görüşmeler için katılımcılardan öncelikle randevu alınmıştır. Daha sonra katılımcılarla kulüp tesislerinde görüşme yapılmıştır. Etik ilkelerin temel ve klasik olanlarından birisi de "gizlilik, özel hayata saygı ve zarar görmemdir. İnsanların kimlikleri araştırma doğal, sosyal ve kültürel bir ortamda gerçekleştirilmiş ise ortama ilişkin tanımlayıcı bilgiler doğrudan veya dolaylı olarak deşifre edilmemelidir (25). Bu nedenle Tablo 1’de katılımcıların yaşları ve görev yaptığı lig seviyesi verilmemiştir. Katılımcılar etik ilkeler nedeniyle K1, K2... olarak isimlendirilmiştir. Görüşmeler, Ağustos 2020 ile Mayıs 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Tablo 1’de araştırmaya katılan teknik direktörlere ilişkin demografik bilgiler verilmiştir.

Tablo 1: Araştırma grubuna ilişkin demografik bilgiler

Katılımcılar	Eğitim	Teknik Direktörlük Lisansı	Antrenörlük Deneyim Yılı	Futbolculuk Deneyim Yılı
K1	Lise	UEFA Pro Lisans	14	18
K2	Üniversite	UEFA Pro Lisans	20	19
K3	Lise	UEFA Elit Lisans	16	15
K4	Lise	UEFA A Lisans	13	11
K5	Üniversite	UEFA Pro Lisans	12	18
K6	Üniversite	UEFA Pro Lisans	20	14
K7	Lise	UEFA Pro Lisans	15	5
K8	Üniversite	UEFA Pro Lisans	14	16
K9	Lise	UEFA Pro Lisans	25	11
K10	Lise	UEFA Pro Lisans	14	9

Katılımcıların yaş ortalaması (36 ile 56 yaş arası) 48’dir. Ayrıca katılımcıların altı tanesi TFF 2. lig, dört tanesi ise TFF 3. ligde görev yapmaktaydı. TFF 2. lig ve TFF 3. lig Türkiye’de profesyonel lig konumundadır.

Fenomenolojik araştırmalarda; araştırmacılar, katılımcıları daha iyi anlamak için insanların içinde yaşadıkları ve çalıştıkları özel ortamlara, bağlamlara da odaklanırlar. Böylelikle bulguların sunumlarını ve yorumlanmasını zenginleştirebilirler (28,31). Bu önem dahilinde katılımcıların bulunduğu çoğu kulüplerde maddi sorunlar bulunmaktaydı. Çoğu katılımcının görev yaptığı kulüplerde takım başarısında (galibiyet) istikrarlı olmayan sonuçlar vardı. Bu nedenle çoğu takımda istikrarsız veya fazla sayıda yenilgilerden sonra çok sık teknik direktör değişiklikleri de gözlenmiştir.

Verilerin Toplama Araçları: Veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda derinlemesine ve yapılandırılmamış görüşmeler sıklıkla kullanılan stratejiler arasındadır (32). Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken sporcu liderliğine ilişkin rol farklılaşma teorisi (3,4) temel alınarak literatür taraması yapılmıştır (2,6,7,19,33). Bu araştırmalardaki görüşme soruları dikkate alınarak soru havuzu oluşturulmuştur. Uzman danışman görüşü ve nitel soru hazırlama ilkelerini (25,26) dikkate alarak görüşme formu hazırlanmıştır. Ayrıca görüşme formundaki sorular sonda sorularla detaylandırılmıştır (25). Görüşme formundaki soruların açıklık, anlaşılabilirliği kontrol etmek amacıyla iki teknik direktör yardımcısıyla pilot görüşmeler yapılmıştır. Pilot görüşmeler sonrasında soruların sırası ve soru ifadelerine ilişkin gerekli düzeltmeler yapılarak yarı yapılandırılmış görüşme formuna son hali verilmiştir. Pilot görüşmelerden elde edilen veriler çalışmaya dahil edilmemiştir. Katılımcılara ilişkin ortalama görüşme süresi 21 dakikadır. Görüşme formunda yer alan ve araştırmaya katılan teknik direktörlere yöneltilen sorular şu şekildedir:

- Deneyimlerinize göre kaptanlığın takım üzerindeki etkisi nasıldır?
- Deneyimlerinize göre kaptanın görevlerini iyi yapması veya yapabilmesi ile takımın başarısı arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayabilir misiniz?
- Deneyimlerinize göre kaptanın görevlerini kötü yapması veya kaptanlığı yapamaması ile takımın başarısı arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayabilir misiniz?

Verilerin Analizi: Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla yapılan bireysel görüşmeler öncelikle yazılı ortama aktarılmıştır. Transkripsiyon sonucu toplam 46 sayfa ham veri (çift aralıklı, Times New Roman yazı tipi boyutu 12, Microsoft Office Word 2011) elde edilmiştir. Görüşme transkriptlerini analiz etmek için içerik analizi uygulanmıştır (25). Nitel içerik analizinde ise tümevarımsal analiz uygulanmıştır. Tümevarımsal analiz, veriyi önceden belirlenmiş bir kodlama çerçevesine ya da araştırmacının analitik önyargılarına uydurmaya çalışmaksızın yapılan bir veri kodlama sürecidir (34). Bu çerçevede içerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu yöntemde örnek alıntılara sık sık yer verilir. Örneklerle açıklamanın amacı ise deşifre metninden alıntılanan kısa pasajlarla ulaşılan sonuçları anlamlı kılmaktır (32). İçerik analizi verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarıyla gerçekleştirilmiştir (25). Araştırmadaki tema ve kodlar, görüşme soruları temel alınarak MAXQDA 2020 (32) programı aracılığıyla oluşturulmuştur.

Nitel araştırmada ana veri toplama ve analiz aracı olmasından dolayı araştırmacının güvenilirliği, inandırıcılığı sağlamada önemli bir etkidir (35). Araştırmacı önceki deneyimlerinde spor psikoloğu veya araştırmacı olarak birçok profesyonel erkek futbol kulübünde görev yaptığı için doğal olarak bu çalışmada ele alınan konularla ilgili kendi inançları bulunmaktaydı. Bu nedenle araştırmacının konumsallığı ve düşünceliği nedeniyle fenomene (takım kaptanı) ilişkin kendi ön yargı ve düşünceleri bloklanmaya çalışılmıştır (27).

Güvendiuyulabilirlik: Araştırmada güvendiuyulabilirlik konusunda inandırıcılık ve uzman incelemesi stratejileri uygulanmıştır (25). Bu çerçevede inandırıcılığın sağlanması için iyi bilinen araştırma yöntemleri kullanılmıştır (32). Hem veri toplama araçlarının hazırlanmasında hem de verilerin analizinde kodlamalara ilişkin olarak eleştirel arkadaşlar

(danışman) stratejisi de uygulanmıştır (36). Ayrıca aynı mülakat orijinal analizden birkaç hafta sonra tekrar gözden geçirilmiştir. Bu zaman aralığı, aynı materyali "yeni bir bakış açısı" ile görmeyi sağlamıştır. Bu durum araştırmacının kendi deneyiminin katılımcı görüşmelerine ilişkin etkisinin görülmesine imkân sağlanmıştır (37).

BULGULAR

Nitel verilerin analizi sonucunda belirlenen üst temalar, 2. dereceden temalar, 3. dereceden temalar ve kodlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Nitel bulgulara ilişkin tema ve kodlar

Üst tema	2. düzey tema	3. düzey tema	Kodlar
Kaptanlığın takım üzerindeki etkisi	Olumlu	Kaptanın becerilere sahip olması	Kaptanın sevk ve idareyi iyi yapması
		Profesyonelizme ilişkin sınırlar	Kulüp yönetimi, teknik heyet ve futbolcuların profesyonelizme ilişkin tutum ve davranışlarının belirleyiciliği
			Etkili kaptan olamama
		Kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapamama	Kaptanın stresi yönetememesi
			Motivasyonun düşük olması
	Olumsuz	Profesyonelizme ilişkin sınırların eksikliği	Futbolcular arasındaki anlaşmazlıklar
			Kulüp yönetimi ve futbolcuların beklentilerini karşılayamama
		Kaptanlık yapmama	Kaptanlık harici misyon üstlenme ve/veya verilmesi
			Kulüp yöneticileriyle kaptanlık görev ve sorumluluklarının dışına çıkan davranışlar sergileme
			Futbolcularla gruplaşma yapılması
Taraftar ile kaptanlık görev ve sorumluluklarının dışına çıkan davranışlar sergileme			
Kaptanlık yapmama	Kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapmama		
Kaptanın mükemmeliyetçiliği	Kaptanın mükemmeliyetçiliğe yönelik tutum ve davranışlar sergilemesi		

Kaptanlığın takım üzerindeki etkisi

Kaptanlığın takım üzerindeki etkisi üst teması, katılımcılar tarafından kaptanlığın takıma ve/veya takım başarısına ilişkin olarak olumlu ve/veya olumsuz etkisinin algı ve deneyimine yönelik bir temadır. Araştırmada katılımcılar kaptanlığın olumlu ve/veya olumsuz olarak takımı ve/veya takım başarısını etkileyebildiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar tarafından kaptanın sevk ve idareyi iyi yapması ile kulüp yönetimi, teknik heyet ve futbolcuların profesyonelizme ilişkin tutum ve davranışlarının belirleyiciliği ölçüsünde kaptanlığın takım üzerinde olumlu etkisinin olduğu ifade edilmiştir. Kaptanın sevk ve idareyi iyi yapmasına ilişkin örnek alıntılar şöyledir.

"Bana göre de yüzde yüz ilişki var. Kaptan saha içi ve dışındaki sevk idareyi iyi yaptığı zaman başarı kaçınılmaz olur." (K6)

"Başarımın getirdiği arkadaşlık değil arkadaşlığın getirdiği başarıya inanan, bunun çok kalıcılığı olan, inanan hocalardan biriyim. Bu şekilde olduğu zaman arkadaşlığın getirdiği başarı yakalandığı zaman kaptanlık işi kolaylaşır. Kaptan daha fazla katkı sağlar." (K4)

Ayrıca katılımcılar kulüp yönetimi, teknik heyet ve futbolcuların profesyonelizme ilişkin tutum ve davranışlarının belirleyiciliği ölçüsünde kaptanlığın takıma olumlu olarak etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Örnek alıntılar şöyledir.

"Çok etkili olduğunu düşünüyorum. dediğim gibi öncelikle hiyerarşiyi iyi oturttuğunuz zaman futbol kulüplerinde 17-18 yaşında futbolcu kardeşlerimizde var, yaşı ilerlemiş 32-33 yaş futbolcularda var. Her kulübün içinde herkes görevlerini layıkıyla yaptığı taktirde kaptan olarak ordaki hiyerarşide sevgiyi, saygıyı bireysel anlamda herkesin değerli olduğunu hissettirebilirse takıma o zaman oyuncu gurubunun

performansı artıyor. Tabi Türkiye'de sadece yönetim, teknik ekip değil futbolcularda tam profesyonel değil. Profesyonellik bir bütündür. Bunu sadece yönetim veya teknik ekibe indirgeyemeyiz." (K1)

"Çünkü biz bir takımız ama takım kaptanları maalesef hem siyasete alet oluyorlar hem taraftara alet oluyorlar hem yönetime alet oluyorlar. Takım kaptanı bunların hepsini yönetebilirse etkili olabilir diye düşünüyorum takım adına." (K10)

Katılımcılar, hem saha içinde (takım oyuncuları) hem de saha dışında (Taraftar, kulüp yönetimi, siyaset) kaptanın sevk ve idareyi iyi yapmasıyla kaptanlığın takıma ve/veya takım başarısına olumlu etkisinin olduğunu ifade etmişlerdir. Özellikle katılımcı dörtün ifadesinde (...başarının getirdiği arkadaşlık değil de arkadaşlığın getirdiği başarıya...) kaptanın sahip olması gereken becerilere vurgu yapıldığı söylenebilir. Ayrıca katılımcı onun ifadesinde kaptanlığa ilişkin olarak spordaki profesyonelizme ilişkin sınırlar dahilinde kaptanın sahip olması gereken becerilerle (iletişim, problem çözme, stres yönetimi...) kaptanlıkta sevk ve idarenin kolay yapılabildiği değerlendirilmiştir. Çünkü profesyonelizm sınırlarının kulüp yönetimi, teknik ekip, takım kaptanı ve futbolcular çerçevesinde oluşturulması ve korunmasının sportif performansın sürekliliği ve gelişimi açısından oldukça önemli olduğu düşünülmüştür.

Ayrıca kaptanlık görev ve sorumluluğunun olumlu olduğu kadar olumsuz şekilde de takım üzerinde etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Çünkü bazı katılımcılar çeşitli sebeplerle kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapamama sonucu kaptanlığın, takımı ve/veya takım başarısını olumsuz olarak etkileyebildiğini belirtmişlerdir. Örneğin etkili kaptan olamama durumu katılımcı beş tarafından şöyle ifade edilmiştir.

“Kaptanın yaptırım gücü varsa birçok faydası vardır. Ama etkisi yoksa, yaşı büyük diye bazen mecburiyetten kaptan yaparlar bazen, eğer öyleyse hiçbir etkiside yoktur.” (K5)

Katılımcı beş tarafından aslında yaşa bakılmadan etkili kaptan olmanın önemine vurgu yapıldığı düşünülmüştür. Ayrıca katılımcı beşin ifadesinde kaptan olmada yaş faktörüne de vurgu yapıldığı gözlenmiştir. Çünkü kaptan olmada veya seçilme de yaş faktörü belirleyici olabilmektedir.

Bazı katılımcılar, yine profesyonelizm sınırlarının öneminden hareketle bu sınırların aşılması halinde performansın düşeceğini belirterek stresin etkili yönetilmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Dolayısıyla bu durumda kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapamamaya neden olabilmektedir. Örneğin katılımcı on şunları belirtmiştir.

“Kaptanlar şey gibi Türkiye’de böyle işte bir teknik direktörün de üzerinde bir yöneticinin üzerinde bir duruma getiriliyor. Hatta zaman zaman kulübünde üzerinde hale getirilebiliyor. Bence bu durumda o futbolcunun kendi performansını çok fazla ileri götüremeyeceğini düşünüyorum. O stresin altında kalmamalı.” (K10)

Kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapamamada bir diğer faktör motivasyonun düşük olmasıdır. Katılımcı bir aslında kaptanın takım oyuncularına örnek rol model olduğunu belirleterek takımı temsilen kaptandaki motivasyonun önemini şöyle belirtmiştir.

(...Örneğin kaptan antrenmana geliyor isteksiz, mutsuz, olumsuz enerji dağıtıyor. Oyuncu olsada aynı ama kaptan böyle yaptığı zaman olmaz. Kaptan biraz daha oyuncudan üst konumdadır. Kaptan biraz daha üsttür. Kaptanı düşünün kahvaltuya geliyor suratından düşen bin parça, uykusuz, antrenmana geliyor isteksiz bu otomatikmen takımada yansıyor.” (K1)

Katılımcı yedi ise kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapamama durumu için başarısız bir ortamda (futbolcular arasında sürekli bir anlaşmazlık) kaptanın etkisinin olduğunu şöyle belirtmiştir.

“...Ama takım başarısızsa orada takım kaptanının daha çok etkisi vardır. Başarılıysa ortam; kaptanın etkisi düşük ama çok kaos var, futbolcular arasında sürekli bir anlaşmazlık var ise burda tabiki kaptanın etkisi daha fazladır.” (K7)

Aslında katılımcı yedinin ifadesinde özellikle başarısız bir ortamda yine kaptanın sevk ve idare becerilerine vurgu yapıldığı düşünülmüştür. Haliyle profesyonelizme ilişkin sınırların olması halinde teknik heyet, kulüp yönetimi, takım kaptanı ve futbolcuların sportif performans odaklanmaların daha mümkün hale gelebileceği söylenebilir.

Kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapamamaya neden olan bir diğer faktör ise kaptanın beklentileri karşılayamamasıdır. Çünkü birinci katılımcı yine profesyonelizme ilişkin sınırların önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu sınırların olmaması veya eksikliği halinde takım kaptanının beklentileri karşılayamadığı zaman zor durumlar yaşayabileceğini belirtmiştir. Örneğin;

“Kulüpte yönetim, oyuncular arasında profesyonellik, sınırlar yoksa kaptanın konumuna ilişkin beklentileri karşılayamadığı zaman kaptan zor duruma düşebiliyor.” (K1)

Kaptanlığın takım üzerindeki olumsuz etkisine yönelik algı ve deneyimlerde profesyonelizme ilişkin sınırlar oldukça önemli olarak değerlendirilmiştir. Bu bakımdan katılımcılar tarafından profesyonelizme ilişkin sınırların hem olumlu hem de olumsuz olarak takım ve takım başarısı üzerinde oldukça etkili bir faktör olarak değerlendirildiği söylenebilir. Çünkü profesyonelizme ilişkin sınırların eksikliği veya yokluğu, kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapamamaya neden olabilmektedir. Fakat kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapamama durumunun da oyuncuları, antrenörler ve kulüp yönetimi tarafından kaptanın profesyonelliğinin sorgulanmasına da neden olabileceği düşünülmüştür.

Katılımcılar tarafından, kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapamamanın yanısıra profesyonelizme ilişkin sınırların eksikliği halinde de kaptanlığın takım üzerinde olumsuz etki yaratabileceği belirtilmiştir. Örneğin Türkiye’de kaptanlık harici misyon üstlenme ve/veya verilmesi durumu katılımcı yedi tarafından şöyle ifade edilmiştir.

“Kaptanın görev ve sorumluluğu var ama onun üstüne çıkılmaması gerek veya onun üstüne çok yük verirsek taşar. Yönetim veya antrenör kaptanı çağırarak hangi sistem veya hangi oyunu oynatalım konusuna girerse gaflet olur. Yanlış olur. Bu defa takımda çok büyük huzursuzluk çıkar. Sanki kaptan çok üst düzey oluyor. Bir anda yönetimin veya teknik heyetin üzerine çıkabiliyor. Bu yanlış bir durumdur. Antrenör antrenörlüğünü yapacak, yöneticide yöneticiliğini yapacak. Kaptanda görevini yapacak. Ama maalesef Türkiye’de futbolda çok farklı işler oluyor. Yönetim teknik heyetin işine karışıyor, kaptan teknik heyetin işine karışıyor. Böyle oluncada o takımlar yıkılmaya mecburdur. Bana göre herkesin görev ve sorumlulukları belli olması gerek. Kimse o görev ve sorumluluklarının dışına çıkmaması gerek. Profesyonel olmak gerek.” (K7)

Katılımcıların yarıya yakını takım kaptanının kulüp yöneticileriyle kaptanlık görev ve sorumluluklarının dışına çıkan davranışlar sergilemesini de takım için olumsuz olarak değerlendirmiştir. Örneğin;

“Mümkün olduğu kadar kulüp yönetimi ve takım kaptanı arasında mesafeler olması gerekir. Bütün herkes, oyuncu, antrenör, yönetimin yanındadır. Fakat kaptanın yönetime yakın olması diğer oyuncularıda ciddi rahatsız edebilir. Kaptan özel bir insan değildir. Sadece, kaptan takımının menfaatlerini koruyan kişidir.” (K2)

Katılımcı ikinin ifadesinde takım kaptanının oyunculardan farklı bir konumda olmadığı (...Kaptan özel bir insan değildir.) fakat takımın haklarını savunan oyuncu olması gerektiği vurgulanmıştır. Bunun yanısıra katılımcı ikinin ifadesinde takım kaptanının kulüp yönetimine çok yakın olarak profesyonelizm sınırları dışına çıkmamasının da vurgulandığı düşünülmüştür.

Profesyonelizme ilişkin sınırların eksikliğindeki bir diğer faktör futbolcularla gruplaşma yapılmasıdır. Bazı katılımcılar tarafından futbolcularla gruplaşma yapılmasının takım ve/veya takım başarısı üzerinde olumsuz etki yaratabileceği belirtilmiştir. Örneğin takım kaptanının sporcu liderliği konumunu kullanarak maddi ödemelerde öncelik yaratmaya çalışması katılımcı altı tarafından şöyle ifade edilmiştir.

“Takım kaptanı kendi adamının parasını kovalayayım şunları yapalım dediği zaman geri kalan kişide kaptana tavır alabiliyor. Bu olduğu zaman saha içinde paylaşmaya kadar gidebiliyorlar. Saha içinde buna pas atmayalım buna atalım olabiliyorlar. Haliyle sıkıntı yaşarsın.” (K6)

Aslında katılımcı altı kaptanın bazı futbolcularla gruplaşma yapmasının sadece maddi öncelik değil, sahada takım içi pas atma önceliğini dahi etkileyebileceğini ifade etmektedir. Haliyle Türkiye’de profesyonelizeye ilişkin sınırlarda kalmanın kulüp yönetimi ve oyuncular tarafından öncelikli olması gerekliliği bir kez daha ön plana çıkmaktadır.

Bir katılımcı tarafından ise takım kaptanın taraftar ile kaptanlık görev ve sorumluluklarının dışına çıkan davranışlar sergilemesinin takım üzerinde olumsuz etki oluşturabildiği belirtilmiştir. Bu durumu katılımcı on şöyle ifade etmiştir.

“Takım kaptanı takım içerisindeki olayları, takımın yaşadıkları durumları kesinlikle kulübün dışına aktarmamalıdır. Problemler varsa birlikte içeride çözülmeliyiz. Yoksa diğer türlü ben çok gördüm. Çünkü takım içerisindeki problemlerli oyuncuları bile taraftarın önüne atan çok kaptan gördüm ve onları düzelttim. Onlara şunu dedim: Bu senin takım arkadaşın kesinlikle ve kesinlikle onu hiçbir zaman ateşe atamayız.” (K10)

Katılımcı onun ifadesinde takım kaptanın takımla ilgili probleme ilişkin bilgileri takım dışına aktarabildiği görülmektedir. Hatta problemlerli oyuncuları taraftarlarla paylaştıkları ve bu durumun yapılmaması için kaptanın antrenör tarafından uyarıldığı görülmektedir. Haliyle resmi sporcu liderin profesyonelizeye ilişkin sınırlar dahilinde psikolojik beceri (iletişim, stresi yönetme...) ve davranışlara (örnek olma, güven oluşturma...) sahip olması gerektiği düşünülmüştür.

Profesyonelizeye ilişkin sınırlarda olmaması gereken diğer bir faktör kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapmama durumudur. Bu faktöründe katılımcılar tarafından takım ve/veya takım başarısı üzerinde olumsuz olarak etkili bir faktör olduğu değerlendirilmiştir.

“Kaptan'ın görevini yapmadığında sorunlar oluşur. Belki hakkaniyetsiz davranır oyun içerisinde. Belki performans olarak kendisi iyi değilse bu belki davranışlara, psikolojik durumuna yansır.” (K9)

“...Bunların hepsini takım kaptanı yerine getirmediği zaman o takımın takımışlığı ve birlikteliği ciddi zedelenmiş durumdadır. Takım kaptanı bu görevlerini yerine getirmediği zaman o takımın başarıya giden yolda büyük yaralar aldığına şahit olduğumuz çok kesindir.” (K2)

Katılımcı ikinin ifadesi dikkate alındığında kaptanın takım için ne kadar etkili olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca takım kaptanının görevini yapmadığı zaman önemli bir etki gücünden yoksun olunacağı ifade edilmiştir.

Kaptanlığın takım üzerindeki olumsuz etkisine yönelik algı ve deneyimlerde diğer bir faktör ise kaptanın mükemmeliyetçiliğe yönelik tutum ve davranışlar sergilemesi olduğu belirlenmiştir. Katılımcı dokuz bu durumu şöyle ifade etmiştir.

“Mükemmeliyetçi insanlar vardır. Kuralcıdır onlar. Bunlar takımda sevilmezler hep kontrol odaklıdır işte yatana,

kalkana, girene, çıkana, işte geç kaldın not tutarım, ceza veriririm derler. Sürekli tabiri caizse biraz askeri disiplin gibi kaptanlığı yapmaya çalışırlar. Bunlarda o futbol takımlarında çok kabul görmez.” (K9)

Katılımcıları yarısı ise sadece takım kaptanı değil takımdaki diğer oyuncularında takım üzerinde etkiye sahip olabileceğini ifade etmiştir. Örneğin katılımcı sekiz ile dokuzun ifadeleri şöyledir.

“Takımda herkes işini yaptığı zaman iş çok kolaylaşır. Ama herkes farklı ise bir takım 26 kişiden oluşur. 13’ü farklı, 13’ü farklı kafadan çalışıyorsa o zaman bu işlerde, o bütünlükte kaptan da zora giriyor.” (K8)

“Kendisi kötü oynamasa bile kötü gidişata ilk konuşulan insandır.” (K9)

Özellikle katılımcı dokuzun ifadesi dikkate alındığında kaptanın aslında takımın temsilcisi olduğuna vurgu yapıldığı düşünülmüştür. Ayrıca yapılan araştırmada takım kaptanının örnek olduğu ve takımın haklarını koruduğu saptanmıştır. Haliyle bu vasıfları taşıyan bir sporcunun da takım üzerinde ve/veya takım başarısında olumlu ve/veya olumsuz etkisinin olmasının kaçınılmaz olduğu söylenebilir. Ayrıca sadece takım kaptanı değil takımdaki diğer oyuncularında takım üzerinde etkiye sahip olmasıyla, paylaşılan liderliğin önemine vurgu yapıldığı düşünülmüştür.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Teknik direktörlerin, kaptanlığın takım üzerindeki etkisine ilişkin algı ve deneyimlerini tespit etmek amacıyla yapılan araştırma sonucunda altı adet 3. düzey tema (kaptanın becerilere sahip olması, profesyonelizeye ilişkin sınırlar, kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapmama, profesyonelizeye ilişkin sınırların eksikliği, kaptanlık yapmama ve kaptanın mükemmeliyetçiliği) belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında kaptanlığın takım ve/veya takım başarısı üzerinde olumlu ve/veya olumsuz etkisinin olduğu saptanmıştır.

Literatürde sporcu liderliğiyle ilgili olarak; özellikle elit sporlarda kaptanın hem takım hem de örgütsel liderlikte hayati bir rol oynadığı tespit edilmiştir (21). Bu açıdan kaptanın oyun sırasında sahada önemli bir karar pozisyonunda olduğu saptanmıştır (11). Ayrıca kaptanlığın, daha güçlü takım bağlılığı (38), gelişmiş takım yapısı ve süreçleri (39), gelişmiş takım üyesi yetkinliği, motivasyon ve memnuniyet (40) üzerinde etkisinin olduğu belirlenmiştir. Haliyle bu araştırmadaki takım kaptanının takım ve/veya takım başarısı üzerindeki olumlu etkisi bulgusunun literatür tarafından desteklendiği düşünülmüştür. Fakat takım kaptanı sporcu liderlik rolünü olumlu ve başarılı bir şekilde yerine getirmediği takdirde ise kaptanın davranış ve tutumları takım güveni ve takımın performansı için zararlı sonuçlar da doğurabilmektedir (41). Bu nedenle yapılan araştırmadaki kaptanlığın takım üzerindeki olumsuz etkisi bulgusunun da literatürle desteklendiği söylenebilir.

Takım kaptanının takım üzerinde olumlu ve/veya olumsuz etkisi kadar diğer oyuncularında hem takım kaptanının liderliği hem de takım üzerinde etkili olduğu/olabildiği gözden kaçırılmamalıdır. Çünkü bir takım içinde birden fazla lider olabilmektedir (4). Takım sporlarında kaptanlık

pazubandını bir kişi takmasına rağmen diğer oyuncuların da paylaşılan liderlik bağlamında liderlik potansiyelinden faydalanılması gerektiği söylenebilir (10,42). Paylaşılan liderlik, liderlik rollerinin ve etkisinin ekip üyeleri arasında dağıldığı, ortaya çıkan ve dinamik bir ekip olgusudur (43). Bu tanımdan hareketle böylelikle hem takımın hem de takım kaptanının sorumluluğu paylaşılabilir. Haliyle ortak bir hedefin oluşması ve bu hedefe ulaşmada tüm takım üyeleri harekete geçtiğinden üyelerin hedefe yönelik katkıları daha fazla olabilir. Bu nedenle aslında kaptan olarak seçilmiş bir veya iki oyuncunun aksine, her oyuncunun liderlik potansiyelinin desteklenmesinin daha önemli olduğu düşünülmüştür.

Araştırmada, kaptanlığın olumlu olarak takımı ve/veya takım başarısını etkileyebilmesinde, kaptanın becerilere sahip olmasının etkili olduğu belirlenmiştir. Kaptanın becerilere sahip olması ile ilgili olarak; yapılan bir araştırmada sporcu liderlerinden algılanan güvenin, takım arkadaşlarının güveni ve performansı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, liderler yüksek takım güvenliğini ifade ettiğinde, takım üyelerinin test sırasında performansının arttığı, ancak liderler düşük güven ifade ettiğinde ise takım üyelerinin performansının düştüğü saptanmıştır (41). Bu nedenle sporcu liderlerin takım üyelerinin güvenliğini ve dolayısıyla performanslarını hem olumlu hem de olumsuz olarak şekillendirme kapasitesine sahip olduğu düşünülmüştür. Profesyonel futbolcuların takımlarındaki sporcu liderlerini dört liderlik rolünde (görev lider, motivasyonel lider, sosyal lider ve dış lider) yüksek kalitede algıladığı zaman bu takımlarda daha yüksek görev ve daha düşük ego içeren bir iklim saptanmıştır (44). Bir sporcu liderde olması gereken en önemli özelliklerden biri de liderin iş ahlakıdır (6). Leo ve ark., (2019)'na göre sporcu liderlerin takım arkadaşları tarafından güvenilen ve takım arkadaşlarına adil ve tutarlı davranma gibi davranışsal özellikleri bulunmaktadır (10). Bu çerçevede kaptanın örnek lider olduğu belirlenmiştir (2). Sporcu liderlerinin "biz" duygusunu teşvik etmesinin; grubun hedeflerine odaklanmasına ve takımın en iyi sonuçlara ulaşmak amacıyla çaba göstermesine yardımcı olduğu saptanmıştır (45). Ayrıca takım kaptanının sportif organizasyonlarda lider olarak ön plana çıkması nedeniyle maç kaybetme serileri sırasında kaptanlığın zor ve stresli bir rol içerdiği belirlenmiştir (21). Hatta Smith ve ark., (2018)'na göre her takımda kaptanlar için bir takım stres faktörleri bulunmaktadır ve bunlar kaybedilen bir sezonda daha da artmaktadır (46). Bu bağlamda literatür eşliğinde kaptanın takım oyuncuları üzerinde güven oluşturmaya, stres yönetimi, problem çözme, iletişim gibi becerilere sahip olmasının önemli olduğu söylenebilir. Haliyle kaptanın liderlik rolleri (4) dikkate alındığında kaptanın sevk ve idaresinde farklı bir çok beceriye sahip olmasının literatürle uyumlu olduğu düşünülmüştür. Genel olarak farklı araştırma sonuçları ve yapılan araştırmaya ilişkin bulgu (Kaptanın becerilere sahip olması) dikkate alındığında kaptanın resmi sporcu liderliği konumu nedeniyle birçok beceriye sahip olmasının önemli olduğu görülmektedir.

Yapılan araştırmada profesyonelizme ilişkin sınırlar çerçevesinde bu sınırların eksikliğinde de kaptanlığın takım üzerinde olumlu ve/veya olumsuz etkisinin olduğu belirlenmiştir. Çünkü kulüp yönetimi, teknik heyet, takımdaki futbolcular ve kaptanın profesyonelizme ilişkin tutum ve

davranışlarının belirleyici olarak kaptanlık üzerinde etkisi olmaktadır. Bu bağlamda profesyonelizme ilişkin olarak, literatürde antrenörler tarafından; sporcu liderlerinin sezon hedeflerine ulaşmada takım çabalarını koordine etmenin bir aracı olarak görülebildiği saptanmıştır (47). Bu önem dahilinde antrenörlerin, iyi bir örnek olmaya çalışma, kaptanlara gerektiğinde destek sağlama ve belirli beklentileri kaptanlara iletme ve kaptanlarla liderlik hakkında konuşma gibi yaklaşımlarla kaptanları desteklemeye çalıştıkları tespit edilmiştir (48). Ayrıca antrenörlerin sporcu liderlerini dinleyerek ilişkilerinde güven ve saygı oluşturmaya çalıştıkları belirlenmiştir (6). Fakat bunların aksine teknik direktörlerin, kaptanın gelişimi ve liderlik konusunda kaptana eğitim vermedikleri de saptanmıştır. Örneğin Voelker ve ark., (2011)'nin araştırmasında; kaptanların çoğunun, kaptanlık rolleri için antrenörlerinden çok az eğitim aldıkları veya hiç eğitim almadıkları tespit edilmiştir (49). Haliyle profesyonelizme ilişkin sınırlar dahilinde teknik heyete ilişkin tutum ve davranışların kaptanlık üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. Bir başka deyişle teknik direktörde dahil teknik heyetin, takım kaptanına profesyonelizm sınırları içerisinde gerekli destek, eğitim ve gelişim sunmasının takım kaptanlığını olumlu etkileyeceği söylenebilir. Fakat teknik direktörde dahil teknik heyetin, takım kaptanına profesyonelizm sınırlarından uzak tutum ve davranışlarında ise kaptanlık üzerinde olumsuz etkinin sıklıkla olabileceği de söylenebilir.

Kulüp yöneticilerinin profesyonelizme ilişkin tutum ve davranışlarının etkisi ile ilgili olarak; İmamoğlu ve ark., (2007)'na göre Türkiye'de spor kulüplerinin çoğunluğu profesyonel bir yönetim anlayışına sahip değillerdir. Kulüplerin şirketleşmeleri, profesyonel yönetim anlayışına sahip olmaları ve kurumsallaşmaları aynı paralellikte gerçekleşmemektedir (12). Örneğin Türkiye'de 2023-2024 futbol sezonu Trendyol Süper Lig'in 15. haftasında oynanan bir müsabaka (11.12.2023) sonunda maçın hakemine yönelik kulüp başkanı ve yöneticilerinin fiziksel şiddet içerikli davranışları olmuştur (<https://www.tff.org/default.aspx?pageID=246&ftxtID=42953> Erişim tarihi: 07.03.2024). Ayrıca kulüp yöneticilerinin futbolcu transferlerle ilgili %37,50 ile yaşlı ve pahalı transfer yaptıkları, %25 ile yanlış sözleşmeler yaptıkları da saptanmıştır (13). Hatta futbolcular ücretlerini zamanında ve/veya ücretlerinin hepsini alamamaktadır (50). FIFPro (2016)'nun raporuna göre ise Türk kulüplerinin mali durumu kaotiktir (15). Haliyle kulüp yöneticileri futbolcu ücretlerini zamanında ve/veya hepsini ödememektedirler. Doğal olarak özellikle ekonomik boyutta; sporcuların gösterdikleri performansın karşılığında aldığı maddi kazancın %74,1 oranında sporcuları tatmin etmediği, takım içi ücret eşitsizliğinin %71,7 oranında olduğu belirlenmiştir (51). Takım kaptanının da sporcu olduğu dikkate alındığı zaman hem kendisi hem de takım arkadaşlarının Türkiye'deki spor ortamından etkilenmemesi olası görünmemektedir. İlgili literatür çerçevesinde Türkiye'de kulüp yönetimlerinin profesyonel kulüp yöneticiliğine ilişkin becerileri, davranış ve tutumlarının ideal ve olması gereken profesyonelizmden oldukça uzak olduğu görülebilmektedir. Haliyle kulüp yöneticilerinin profesyonelizme ilişkin tutum ve davranışları da takım kaptanlığını etkileyebilmektedir. Örneğin zamanında sporcuların maaş ve primlerinin yatırılmaması sonucu takım oyuncuları antrenmana çıkmak istemeyebilir.

Haliyle kulüp yönetimindeki ekonomik ve yönetsel sıkıntılarının kaptanlığa olumsuz yansımaları olabilir.

Futbolcuların profesyonelize ile ilişkin tutum ve davranışlarının etkisi ile ilgili olarak antrenörlerin çoğu, liderliğin yalnızca takım kaptanları ve yardımcılarına değil, bir takımdaki diğer oyuncu grubuna da bağlı olduğunu belirtmiştir (6). Örneğin, kaptanlarla ilişkili olarak takımdaki diğer lider oyuncuların da takım kültürünün oluşmasında katkısı bulunmaktadır. Dolayısıyla takım kültürüne ilişkin değer ve beceriler, takımın tüm üyeleri ve teknik ekip personeli tarafından somutlaştırılmalıdır (3). Haliyle takım performansının sadece fizyolojik özelliklere bağlı olmayıp, bunun yanı sıra psikolojik faktörlerinde, takım başarısında önemli olduğu belirlenmiştir (41). Örneğin futbolcunun öğrenim düzeyi, oynadığı lig yükseldikçe ve medeni hali değişip evli olduğunda profesyonelliğin gereklerini daha iyi yerine getirdiği saptanmıştır (52). Bu nedenle takım olmayı başarabilme, takım içindeki tüm bireylerin görev ve sorumlulukların belirlenmesi, bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesi sonucunda mümkün hale gelebilir (53). Bu çerçevede liderliğin önemine binaen takım liderlik kültürünü teşvik etmenin bir yolu olarak, takımın tüm üyeleri liderliğin istenen değerlerini ve becerilerini öğrenme, uygulama ve gösterme fırsatlarına sahip olmalıdır (54). Haliyle kaptanında sonuçta bir sporcu olduğu gerçeği dikkate alındığında kaptanlığın takımdaki diğer futbolcuların profesyonelize ile ilişkin tutum ve davranışlarından etkilenmesi olağan olarak değerlendirilebilir.

Bu araştırmadaki kaptanlık yapmama ve kaptanın mükemmeliyetçiliği ile ilgili olarak bazı antrenörler, sporcu liderinin kişisel hedeflerinin takım hedeflerinin önüne geçtiği veya koyduğu zaman sporcu liderleriyle zayıf bir ilişkileri olduğunu belirtmiştir (6). Bu nedenle resmi lider olarak kaptanın yanı sıra takımdaki diğer oyuncularında liderlik potansiyelinden yararlanmak önemli görülmüştür. Örneğin birden fazla görev liderinin olması, liderliğin yükünün paylaşılmasına da imkân verir (4,23). Çünkü özellikle futbolcuların diğer sporlara kıyasla birbirlerinden nispeten uzak konumlandığı futbolda birden fazla sporcu liderin olmasının daha da önemli olduğu düşünülmüştür. Ayrıca takım kaptanı gibi tek bir iletişim kaynağına sahip olmak, takımın iletişimini ve işleyişini ciddi şekilde engelleyebilir (10). Örneğin seyirci tezahüratı gibi faktörlerde futbol sahasının büyüklüğü dikkate alındığında teknik heyetin talimatları oyunculara bazen veya sıklıkla ulaşamayabilmektedir. Böylelikle liderliğin yükü ve sorumluluğunun takım oyuncuları arasında paylaşılması halinde kaptanlık yapmama ve kaptanın mükemmeliyetçiliğine de engel olunabileceği düşünülmüştür. Literatürden hareketle takımın etkililiği ve başarısı için kaptanın sporcu liderliği kadar takımdaki diğer oyunculara da önemli görev ve sorumluluklar düştüğü söylenebilir. Bu bağlamda araştırmadaki kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapamama, profesyonelize ile ilişkin sınırların eksikliği, kaptanlık yapmama ve kaptanın mükemmeliyetçiliği bulgularının literatürle örtüştüğü söylenebilir.

Ayrıca genel olarak Türkiye de takım üzerinde ve takım başarısında sadece kaptan, kulüp yönetimi, antrenörler ve sporcular etkili olmamaktadır. Örneğin spor ile medyanın karşılıklı etkileşimi oldukça önemlidir. Toplumsal etkileşimin önemli unsurlarından biri olan sporun; toplum ve medya

bağlamında, bireylerin davranışları üzerinde önemli etkilere sahip olduğu söylenebilir. Çünkü günümüzde spor kamuoyunun spor medyasını yönlendirdiği gibi spor medyasının da spor kamuoyunu yönlendirdiği görülmektedir (55). Bunun yanı sıra İmamoğlu ve ark., (2007)'na göre birçok spor kulübünün tesis, personel ve teknik donanım eksikliği bulunmaktadır. Örneğin sağlık ve altyapı hizmetlerinde de yetersizdirler. İdari yönetim zaafları sebebiyle yerel kamuoyu ve devlet desteğinden de mahrum kalan bu kulüpler çok zor şartlar altında sportif alanda mücadele etmektedirler (12). Kulüplerin fiziksel çalışma imkanlarının araştırıldığı çalışmada ise profesyonel futbolcuların yarısından fazlasının; antrenman, uygulama ve rehabilitasyon sahalarının, çalışma ortamları kapsamında kendilerine sunulan sosyal hizmetlerin yetersiz oldukları düşüncesine sahip oldukları saptanmıştır (56).

Genel olarak bu araştırmadaki bulgular ve literatür dikkate alındığında kulüp yöneticileri, antrenörler, kaptan ve futbolcuların yeteri kadar profesyonelizm sınırları içerisinde tutum ve davranışlara sahip olmadıkları/olamayabildikleri tespit edilmiştir. Doğal olarak Türkiye'de belirtilen özellikle olumsuz bağlamlar dikkate alındığında takım kaptanının takım üzerinde ve takım başarısında tek başına etkili olduğunu/olabileceğini söyleyebilmek pek gerçekçi değildir. Çünkü spor ortamında; kulüp yöneticileri, antrenörler, kaptanlar ve futbolcuların birbirini olumsuz etkileyebildikleri dikkate alındığında takım kaptanından tek başına etkili liderlik beklenmesinin de sorgulanması gerektiği söylenebilir. Bu bağlamda profesyonelizm önemlidir. Günümüz koşulları tüm faaliyet alanlarında olduğu gibi spor alanında da profesyonelleşmeyi zorunlu kılar. Çünkü profesyonellik üst düzey standartlara ulaşma ve başarı ile ilişkilendirilmektedir (57). Bu bağlamda profesyonelizm kavramı dikkate alınmalıdır. Profesyonelizm, profesyonel bir özellik olarak yorumlanır (17) ve profesyonellerin sahip olması gereken özelliklerinden biri olarak değerlendirilir (18). Profesyonelizm, mesleğe ilişkin tutum ve davranışları içeren çok boyutlu bir yapıdır (57). Bu nedenle kulüp yöneticileri, sporcular ve antrenörler profesyonelize azami bağlı kalmalıdır. Örneğin Güngör ve ark., (2022 s.37)'na göre sporcu profesyonelizmi; bir sporcunun branşıyla ilgili bilgi, beceri ve yeteneklerinin yanı sıra sürekli olarak gelişmeye, eleştiriye ve iş birliğine açıklık; iletişim, sorumluluk bilinci, zorluklarla başa çıkma ve sporcu kimliği ile topluma örnek olabilme özelliklerinin bütünü olarak tanımlanmaktadır (17). Haliyle sporcular bu özellikleri, pratik ve kişisel niteliklerle sentezlediklerinde profesyonel davranışlar ortaya çıkmaktadır. Örneğin sporcu profesyonelizmi ile şiddet eğilimlerinin negatif yönlü bir ilişki içinde olduğu ve sporcu profesyonelizminin duygusal, fiziksel ve sözel şiddet eğilimlerini negatif yönlü olarak anlamlı şekilde öngördüğü belirlenmiştir (18). Bu nedenle kulüp yöneticileri, sporcular ve antrenörler tarafından profesyonelizmin gerekliliklerini azami yapılması oranında takım kaptanının da takım üzerinde ve takım başarısında olumlu etkisinin daha fazla görülebileceği düşünülmüştür. Ayrıca bu çalışmada her ne kadar olumsuz bağlamlar belirtilse de ülkemizde takım kaptanlarının ön plana çıkıp takıma ve takım başarısına oldukça fazla katkı sunan kaptanları da vardır. Örneğin A Milli Kadın Voleybol Takımı Kaptanı Eda Erdem DüNDAR, milli takım formasıyla elde ettiği başarılarla FIVB (Uluslararası Voleybol Federasyonu) tarafından 'son 10 yılın

en iyi 100 voleybolcusu ve 2021 yılının en iyi 12 kadın voleybolcusu” listesinde yer alması sebebiyle “Sportif Kariyer” dalında Şeref Diploması ödülüne layık görülmüştür (<https://tvf.org.tr/milli-takimlar/tmokta-buyuk-kaptana-seref-diploması-odulu/> Erişim tarihi: 07.03.2024).

Sonuç: Bu çalışmada profesyonel erkek futbol branşında, erkek teknik direktörlerin bakış açısından kaptanın takıma ve/veya takım başarısındaki etkisine ilişkin algı ve deneyimleri tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda kaptanlığın takıma ve/veya takım başarısına ilişkin olumlu ve/veya olumsuz etkisinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca sadece takım kaptanı değil takımdaki diğer oyuncularında takım üzerinde etkiye sahip olabildiği belirlenmiştir. Kaptanın becerilere sahip olması ile kulüp yönetimi, teknik heyet ve futbolcuların profesyonelize ilişkili tutum ve davranışlarının belirleyiciliği ölçüsünde kaptanlığın takım üzerinde olumlu etkisinin olduğu saptanmıştır.

Çeşitli nedenlerle kaptanlık görev ve sorumluluklarını yapamama sonucu kaptanlığın, takımı ve/veya takım başarısını olumsuz olarak etkileyebileceği tespit edilmiştir. Ayrıca profesyonelize ilişkili sınırların eksikliği, kaptanlık yapmama ve kaptanın mükemmeliyetçiliğinde takımı ve/veya takım başarısını olumsuz olarak etkileyebileceği saptanmıştır. Haliyle profesyonelize ilişkili kulüp yönetimi, teknik heyet, kaptan ve futbolcuların tutum ve davranışlarının belirleyici olarak takıma ve/veya takım başarısına olumlu ve/veya olumsuz etkisinin yansıdığı/yansıyabileceği tespit edilmiştir. Bu bakımdan ülkemizde olumsuz bağlamların spora etkisine dikkat edilerek kaptanların ve tüm sporcuların liderlik gelişiminin profesyonelize çerçevesinde desteklenmesiyle sportif performansın gelişimi daha mümkün hale gelebilir. Dolayısıyla sportif performansın geleceği ve gelişimi açısından profesyonelizmin gerekliliklerine ilişkin Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), spor kulüpleri, yöneticiler, taraftarlar, hakemler, kaptanlar, antrenörler ve medya gibi tüm unsurlara önemli görevler düştüğü söylenebilir. Takım kaptanı da sonuç olarak bir sporcudur. Hâliyle kaptanın etkililiği ve gelişimi kadar diğer belirleyicilerinde (TFF, spor kulüpleri...) bu süreçte etkin rol alması gerektiği düşünülmüştür. Bu nedenle kulüp yöneticileri, sporcular, kaptanlar ve antrenörler tarafından profesyonelizmin gerekliliklerini azami yapılması oranında takım kaptanının da takım üzerinde ve takım başarısında olumlu etkisinin daha fazla görülebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda şu öneriler verilebilir.

Öneriler:

- TFF tarafından özellikle profesyonel futbol kulüplerinde lider değil liderlik gelişimine yönelik antrenörler ve kulüp yöneticilerine eğitimler verilebilir.
- Antrenörler ve kulüp yöneticileri takımın liderlik ihtiyaçlarının belirlenmesi ve kaptanın takım için bir sporcu lideri olarak rolünün değerlendirilmesi konusunda üniversitelerle iş birliğine gidebilir.
- Sporcuyu takım kaptanlığı görevine hazırlama ve kaptanlık sürecinde; spor psikologlarından etkili liderlik, problem çözme becerisi, iletişim ve stres yönetimi gibi konularda destek alınabilmelidir.

- Profesyonel takım sporu branşlarında takım kaptanının görevleri nitel araştırmalarla oyuncu ve antrenör perspektifinden araştırılabilir.
- Araştırmacılar, farklı takım sporu branşlarında kaptanın takım ve oyuncular üzerindeki etkisine ilişkin araştırmalar yapabilir.

Etik Metni: Bu makalede araştırma sürecinde, dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayım etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir. Bu araştırma için Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alınmıştır (22.02.2022 tarih ve E-34183927-000-00000693698 sayılı yazı).

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

1. Loughhead T, Hardy J, Eys M. The nature of athlete leadership. *J Sport Behav.* 2006;29(2):142–58.
2. Cotterill S, Cheetham R, Fransen K. Professional rugby coaches' perceptions of the role of the team captain. *Sport Psychol* [Internet]. 2019;33(4):276–84. Available from: <http://journals.humankinetics.com/view/journals/tsp/33/4/article-p276.xml>
3. Newman TJ, Lower LM, Brgoch SM. Developing sport team captains as formal leaders. *J Sport Psychol Action.* 2019;10(3):137–50.
4. Fransen K, Vanbeselaere N, De Cuyper B, Vande Broek G, Boen F. The myth of the team captain as principal leader: extending the athlete leadership classification within sport teams. *J Sports Sci.* 2014;32(14):1389-1397.
5. Futbol Oyun Kuralları Kitabı [Internet]. İsviçre: Türkiye Futbol Federasyonu; 2023. Available from: <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=248&ftxtID=41741>
6. Bucci J, Bloom GA, Loughhead TM, Caron JG. Ice hockey coaches' perceptions of athlete leadership. *J Appl Sport Psychol.* 2012;24(3):243–59.
7. Dupuis M, Bloom GA, Loughhead TM. Team captains' perceptions of athlete leadership. *J Sport Behav.* 2006;29(1):60.
8. Price MS, Weiss MR. Peer leadership in sport: Relationships among personal characteristics, leader behaviors, and team outcomes. *J Appl Sport Psychol.* 2011;23(1):49–64.
9. Wright A, Côté J. A retrospective analysis of leadership development through sport. *Sport Psychol.* 2003;17(3):268–291.
10. Leo FM, García-Calvo T, González-Ponce I, Pulido JJ, Fransen K. How many leaders does it take to lead a sports team? The relationship between the number of leaders and the effectiveness of professional sports teams. *PLoS One.* 2019;14(6).
11. Cotterill S, Cheetham R. The experience of captaincy in professional sport: The case of elite professional rugby. *Eur J Sport Sci.* 2017;17(2):215-221.
12. İmamoğlu AF, Karaoğlu E, Erturan EE. Türkiye'de spor kulüplerinin yapısal nitelikleri ve temel problemleri. *Gazi J Phys Educ Sport Sci* [Internet]. 2007;12(3):35–61. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/gbesbd/issue/28038/306673>
13. Taştan HŞ. Profesyonel futbol kulüp yöneticilerinin kulüp yönetimine ilişkin açıklamalarının içerik analizi. *J Sport Perform Res* [Internet]. 2021;12(1):31–49. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/omuspd/issue/61262/804034>
14. Saatçioğlu C, Çakmak UD. Avrupa ve Türkiye'de futbol ekonomisi: Karşılaştırmalı bir inceleme. *Sak İktisat Derg* [Internet]. 2019;8(4):331–50. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sid/issue/50476/655782>

15. FIFPro. World players union, top finding, working conditions professional football. [Internet]. FIFPro Global Employment Report. 2016. Available from: https://footballmap.fifpro.org/assets/2016_FIFPRO_GLOBAL_EMPLOYMENT_REPORT.pdf
16. Esen S, Or E, Uslu T. Yıkım mı, yaratıcı yıkım mı? Futbolda teknik direktör değişikliği ile takım performansı arasındaki ilişkisinin incelenmesi. *J Heal Sport Sci* [Internet]. 2019;2(1):7–15. Available from: <http://acikerisim.gedik.edu.tr:8080/xmlui/handle/11501/367>
17. Güngör NB, Kurtipek S, İlhan EL. Sporcular için Profesyonelizm Ölçeği (SPÖ)'nin psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Spor Bilim Araştırmaları Derg* [Internet]. 2022;7(1):36–48. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jssr/issue/67856/1007384>
18. Yıldız AB, Tolukan E. Profesyonelizmin takım sporcularının şiddet eğilimi üzerindeki etkisi. *J ROL Sport Sci* [Internet]. 2023;4(1):117–27. Available from: <https://www.roljournal.com/index.php/rol/article/view/118>
19. Brgoch S, Lower-Hoppe ML, Newman JT, Hutton T. Exploring team captain roles associated with athlete leadership classifications: Perspectives from collegiate coaches. *J Sport Behav*. 2020;43(1):28–49.
20. Camiré M. Benefits, pressures, and challenges of leadership and captaincy in the national hockey league. *J Clin Sport Psychol*. 2016;10(2):118–36.
21. Carson F, Walsh J. Every day's a new day: A captain's reflection on a losing season. *Sports* [Internet]. 2018;6(4):115–25. Available from: www.mdpi.com/journal/sports
22. Gökdoğan Ç, Kartal M, Temel C, Toros T, Esen T. Sustainability of success in sports teams: Who will be the captain? *Sustainability*. 2023 Mar 1;15(5).
23. Cotterill ST, Franssen K. Athlete leadership in sport teams: current understanding and future directions. *Int Rev Sport Exerc Psychol* [Internet]. 2016;9(1):116–33. Available from: <https://doi.org/10.1080/1750984X.2015.1124443>
24. Orhan S. Takım sporlarında sporcu liderliği. In: Ulukan Mehmet, Dalkılıç Mehmet, editors. *Spor Bilimleri Alanında Gelişmeler*. 1st ed. Ankara: Platanus Publishing; 2023. p. 336–45.
25. Yıldırım A, Şimşek H. *Qualitative research methods in the social sciences [Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri]*. 11. Basım. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2018.
26. Creswell J. *Qualitative inquiry and research design: choosing among five approaches*. 2nd ed. United States of America: Sage publications.; 2007.
27. Güler A, Halıoğlu HB, Taşkın S. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri-Teorik Çerçeve-Pratik Öneriler-7 Farklı Nitel Araştırma Yaklaşımı-Kalite ve Etik Hususlar [Qualitative research methods in social sciences-theoretical framework-practical recommendations-7 different qualitative. 2nd ed. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2015.*
28. Creswell W. *Qualitative Inquiry & Research Design Among Five Approaches [Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni]*. 6th ed. Editors T, Demir SB, Bütün M, editors. Ankara: SAGE Publications; 2013.
29. Moustakas C. *Phenomenological research methods*. Sage publications.; 1994.
30. Polkinghorne DE. *Phenomenological Research Methods*. In: *Existential-Phenomenological Perspectives in Psychology*. Boston, MA: Springer US; 1989. p. 41–60.
31. Toker A. Sosyal bilimlerde nitel veri analizi için bir kılavuz. *Pamukkale Univ J Soc Sci Inst*. 2022;51(1):319–45.
32. Arastaman G, Fidan İF, Fidan T. Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Derg*. 2018;15(1):37–75.
33. Imholte PD, Blanton JE, McAlarnen MM. Fun, failure and fulfillment: A case-study approach to informal athlete leadership in minor league baseball. *Sport Psychol*. 2019;33(3):177–88.
34. Braun V, Clarke V. Using thematic analysis in psychology. *Qual Res Psychol*. 2006;3(2):77–101.
35. Patton QM. *Qualitative Research & Evaluation Methods*. 3rd ed. Sage Publications; 2002.
36. Smith B, McGannon KR. Developing rigor in qualitative research: problems and opportunities within sport and exercise psychology. *Int Rev Sport Exerc Psychol*. 2018;11(1):101–21.
37. Berger R. Now I see it, now I don't: researcher's position and reflexivity in qualitative research. *Qual Res*. 2013;15(2):219–34.
38. Bruner MW, McLaren CD, Mertens N, Steffens NK, Boen F, McKenzie L, et al. Identity leadership and social identification within sport teams over a season: A social network analysis. *Psychol Sport Exerc*. 2022;59:102106.
39. Crozier A, Loughhead T, Munroe-Chandler K. Examining the benefits of athlete leaders in sport. *J Sport Behav*. 2013;36(4):346–364.
40. Franssen K, Boen F, Vansteenkiste M, Mertens N, Vande Broek G. The power of competence support: The impact of coaches and athlete leaders on intrinsic motivation and performance. *Scand J Med Sci Sport*. 2018;28(2):725–745.
41. Franssen K, Alexander HS, Steffens NK, Vanbeselaere N, De Cuyper B, Boen F. Believing in “us”: Exploring leaders' capacity to enhance team confidence and performance by building a sense of shared social identity. *J Exp Psychol Appl*. 2015;21(1):89–100.
42. Coker I, Cotterill ST, Griffin J. Player perceptions of athlete leadership and leadership development in an English Premier League football academy. *Asian J Sport Exerc Psychol*. 2021;2(3):182–9.
43. D'Innocenzo L, Mathieu JE, Kukenberger MR. A meta-analysis of different forms of shared leadership–team performance relations. *J Manage*. 2016;42(7):1964–91.
44. Franssen K, Haslam SA, Mallett CJ, Steffens NK, Peters K, Boen F. Is perceived athlete leadership quality related to team effectiveness? A comparison of three professional sports teams. *J Sci Med Sport*. 2017;20(8):800–6.
45. Franssen K, Haslam SA, Steffens NK, Mallett CJ, Peters K, Boen F. Making “us” better: High-quality athlete leadership relates to health and burnout in professional Australian football teams. *Eur J Sport Sci*. 2020;20(7):953–63.
46. Smith MJ, Arnold R, Thelwell RC. “There's no place to hide”: exploring the stressors encountered by elite cricket captains. *J Appl Sport Psychol* [Internet]. 2018;30(2):150–70. Available from: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10413200.2017.1349845>
47. Maechel C, Loughhead TM, Beckmann J. The testing of a four-dimensional model of athlete leadership and its relation to leadership effectiveness. *Front Psychol*. 2020;11:1361.

48. Voelker D, Martin ME, Blanton JE, Gould D. Views and practices of high school coaches on the education and training of team captains in leadership. *J Leadersh Educ*. 2019;18(2):181–96.
49. Voelker D, Gould D, Crawford MJ. Understanding the experience of high school sport captains. *Sport Psychol*. 2011;25(1):47–66.
50. Ataçocuğu M, Zelyurt MK. Profesyonel futbolda emek-sermaye ilişkileri: Alt liglerde ücret, sosyal güvence ve sendika olgusu üstüne nitel bir çalışma. *Sport Bakış Spor ve Eğitim Bilim Derg* [Internet]. 2016;3(2):99–115. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/sbsebd/issue/31662/347134>
51. Baştuğ G, Beyhan R, Karaçavuş H, Heb S, Salman F. Profesyonel sporcularda fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddetin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi. *Eurasian Res Sport Sci* [Internet]. 2021;6(1):64–76. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/eriss/issue/64068/937477>
52. Afacan E, Bal H, Gümüşdağ H., Çobanoğlu G. Sosyolojik açıdan futbol ve profesyonellik. *Hitit Univ J Soc Sci Inst* [Internet]. 2014;7(2):525–42. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/hititsosbil/issue/7717/101068>
53. Samur S. Futbol takımlarında mücadele azim ve iradesine katkı sağlayacak kişilik özellikleri. *Turkish J Sport Sci* [Internet]. 2018;2(1):34–44. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/tusbid/issue/37884/420604>
54. Loughead T, Hardy J. An examination of coach and peer leader behaviors in sport. *Psychol Sport Exerc*. 2005;6(3):303–12.
55. Güler İ, Yıldız K, Özbey S. Sosyolojik açıdan spor ve medya ilişkilerinin toplum üzerindeki etkisi: İzmir ili örneği. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Derg* [Internet]. 2018;5(1):1–12. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inubesyo/issue/37014/366572>
56. Aydın U, Özgüler V, Solmaz DY, Katırcı H, Demirkaya S, ... & Etc H. Türkiye’de profesyonel sporcuların çalışma koşulları ve örgütlenme eğilimleri. *Çalışma ve Toplum*. 2017;55(4):1873–912.
57. Boyt TE, Lusch RF, Naylor G. The role of professionalism in determining job satisfaction in professional services. *J Serv Res*. 2001;3(4):321–30.

EXTENDED ABSTRACT

Research Problem: In our country (Turkey), the following statement regarding team captains is included in the 2023-2024 season "Football Game Rules" book of the Turkish Football Federation (TFF). "The team captain holds no special status or privileges but is, to some extent, responsible for the overall behavior of the team (p.50)" (5). Accordingly, considering both the Football Game Rules (TFF) book and the existing literature (1,2), it can be asserted that captains bear duties and responsibilities that go beyond those of a typical athlete within the team. Consequently, there are certain expectations placed on team captains. In the research conducted within this framework, the impact of the team captain on the team, as perceived by the technical director, was examined. The study also delved into the factors that determine the influence of captaincy on the team.

Literature Review: In the literature, it has been established that athlete leaders play a significant role in communicating the messages of the technical team to the rest of the team (6). Consequently, it has been recognized that genuine care for

teammates and setting the right example constitute important responsibilities for athlete leaders (6–9). In their external leadership role, team captains shoulder behavioural responsibilities, such as safeguarding the team's rights during interactions with the coaching team or league organizers, representing the team, endeavouring to secure necessary or desired resources, providing support and recognition for the team, shielding team members from external pressures, and disseminating external information about the team to the team (10). In addition, in the study of Cotterill & Cheetham (2017), it was determined that the captain set an example, solved problems and mentored young players (11). When the literature is considered, it is seen that the team captain undertakes important duties and responsibilities on the team, including sportive performance both on and off the field.

Methodology: In the research, individual interviews were conducted with 10 male technical directors in professional men's football branch. Phenomenological design, one of the qualitative research methods, was used in the study. Data were collected through a semi-structured interview form. Content analysis technique was applied to analyse the data.

Result and Conclusions: In the research findings, it was determined that captaincy has a positive and/or negative effect on the team and/or team success. Furthermore, the study established that not only the team captain but also other players within the team can influence its overall dynamics. It was found that the positive impact of captaincy on the team is contingent upon the captain possessing relevant skills, as well as the attitudes and behaviours of the club management, technical committee, and football players towards professionalism playing a decisive role.

Various reasons causing the inability to fulfil captaincy duties and responsibilities have been identified as having a negative impact on the team and/or team success. It was also found that weak of boundaries related to professionalism, not fulfilling the captain's duties and responsibilities and captain's perfectionism can negatively affect the team and/or team success. Consequently, it has been observed that the attitudes and behaviours of club management, the technical staff, the captain, and players regarding professionalism play a decisive role in reflecting positive and/or negative effects on the team and/or team success. In this respect, the development of sportive performance can become more possible by supporting the leadership development of captains and all athletes within the framework of professionalism by paying attention to the effects of negative contexts on sport in our country. Therefore, it can be said that all elements such as Turkish Football Federation (TFF), sports clubs, managers, fans, referees, captains, coaches and media have important duties regarding the requirements of professionalism for the future and development of sportive performance. The team captain is also an athlete as a result. Therefore, it is thought that other determinants (TFF, sports clubs...) should take an active role in this process as much as the effectiveness and development of the captain. It has been concluded that the positive effect of the team captain on the team and team success can be seen more in the ratio of maximising the requirements of professionalism by club managers, athletes, captains, and coaches.